

میزان و ابعاد تاثیر گذاری حوزه های علمیه خواهران بر تربیت فرزند

چکیده

حوزه های علمیه خواهران در تربیت دینی و اخلاقی فرزندان تاثیر بسزایی دارند ، مهم ترین وظیفه آن ها این است که فرزندان را در سه بعد شناخت و ایمان در حوزه دینی و بعد عمل به بایدھا و نبایدھا در قلمرو اخلاق، رشد و پرورش دهند. بهتر است که شروع تربیت دینی از محور شناخت باشد تا با اعطای بینش به فرزند نسبت به مفاهیم و ارزش های دینی در وی انگیزه ایجاد کنند تا خود با گرایش قلبی به سوی عمل روانه شود.

مبلغان حوزه علمیه خواهران بایدزمینه را برای تربیت فرزندان هموار کنند ، مانند همان کاری که کشاورز پیش از کشت دانه انجام می دهد ، موقعیت ها را برای فرزندان مساعد و فضایی مملو از آرامش و دور از تنفس برای آنان فراهم آورند و آموزش همراه با احساس و باور داشته باشد ، در گفتار و کردار خود دقت کنندو به عنوان کسانی که بار هدایت دیگران را به دوش می کشند، از خویشتن آغاز و الگوی رفتاری را بر گفتاری مقدم کنند؛ همان طور که در آموزه های دینی داریم؛ چراکه معصومان علیهم السلام هیچ گاه دیگران را به کاری دعوت نکرده و از کاری باز نداشته اند مگر اینکه خود پیش از دیگران به آن امر و نهی پایبند بوده اند.

کلید واژه : ابعاد ، تاثیر گذاری ، حوزه علمیه خواهران ، تربیت فرزند

تربيت فرزند از مهم ترين وظایيفی است که در درجه اول به عهده پدر و مادر و سپس به عهده مربيان نهاده شده است؛ چراکه تربيت رابطه مستقيم با صلاح و فساد جامعه دارد و اگر فرزندان درست تربيت شوند، از اين ناحيه مشکلی برای جامعه پيش نمی آيد. اما اگر فرزندانی با تربيت نادرست پا به عرصه اجتماع بگذارند رفتار سوء آنان خواه ناخواه در جامعه سريافت كرده و تأثير منفي بر آن می گذارند؛ چنان که بسياري از نابساماني هاي اخلاقی و رفتاري موجود در جوامع کنونی، ناشی از انحرافات اخلاقی نسل جوان است. از اين رو علاوه بر والدين ، مبلغان دينی که همان حوزه هاي علمي هستند ، نسبت به تربيت فرزندان وظيفه اي بسيار مهم به عهده دارند که باید به آن توجه نمایند.

اهمیت تربيت فرزند از آنجا روشن می گردد که انسان وارد جامعه شود و انواع نابساماني ها و بzechکاري هاي را که در میان مردم وجود دارد مشاهده کند. اغلب اين نوع خلاف کاري ها به وسیله جوانان و حتی کودکان و نوجوانان انجام می گيرد. اگر اين مسئله را ريشه يابي کنيم، به اين نتيجه خواهيم رسيد که همه اين رفتارهای نابهنجار به چگونگی تربيت آن ها منتهی می شود.

پیامبر اکرم(صلی الله علیه وآلہ وسلم) می فرماید: **أَلَا كُلُّكُمْ رَاعٍ وَ كُلُّكُمْ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَتِهِ، فَالْأَمِيرُ عَلَى النَّاسِ رَاعٍ، وَ هُوَ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَتِهِ، وَ الرَّجُلُ رَاعٍ عَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ وَ هُوَ مَسْئُولٌ عَنْهُمْ، فَالْمَرْأَةُ رَاعِيَةٌ عَلَى أَهْلِ بَيْتِهَا وَ وُلْدِهِ وَ هِيَ مَسْئُولَةٌ عَنْهُمْ** بدانيد همه شما نگهبانيد، و همه در برابر کسانی که مأمور نگهبانی آنها هستيد مسئولید. امير و رئيس حکومت اسلامی نگهبان مردم است و در برابر آنها مسئول می باشد. مرد نگهبان خانواده خویش است و در مقابل آنها مسئول. زن نیز نگهبان خانواده شوهر و فرزندان است و در برابر آنها مسئولیت دارد.

از این گونه روایات ضرورت تربیت و مسئولیتی که افراد در قبال یکدیگر دارند به خوبی روشن می شود، به نحوی که اگر فرزندان درست تربیت شوند، به تدریج زمینه رشد و تکامل مادی و معنوی جامعه فراهم می گردد. از آنجاکه دین اسلام توجه ویژه‌ای به موضوع تربیت، رشد و تکامل انسان داشته و سعادت دنیوی و اخروی او را منوط به تربیت اسلامی دانسته، شایسته است حوزه علمیه به عنوان اصلی‌ترین متولیان این امر، تاثیر گذاری لازم را در تربیت فرزندان داشته باشد و به این وسیله ادامه‌دهنده راه مقدس رسالت و امامت در عرصه جامعه بشری باشد.

مفهوم شناسی :

تربيت در لغت: به معنای پرورانیدن، پروردن، آموختن، نشو و نما، برتر نهادن، زياد کردن، برکشيدن، بزرگ داشتن و ارزنده ساختن است.^۱

تربيت در اصطلاح: عبارت است از فراهم ساختن زمينه‌های رشد و شکوفايي تربيت‌پذير و رساندن او به مرحله‌اي که استعدادها و قابلیتها يش را بروز دهد.^۲

معنی تربیت در فارسی:

۱. ایجاد کردن تغییرات مطلوب رفتاری و یا اخلاقی در کسی؛
۲. آموزش دادن مهارتی خاص به کسی؛
۳. آموزش دادن عادت یا مهارتی خاص به برخی حیوانات؛
۴. پرورش دادن چیزی مانند گل و گیاه؛
۵. رفتار مناسب و مطابق با آداب و سنت های هر جامعه؛
۶. احسان و بخشش کردن بزرگان نسبت به زیرستان^۳

تربيت در قرآن كريم

وَأَخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الدُّلَّ مِنَ الرَّحْمَةِ وَقُلْ رَبِّ ارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيَنِي صَغِيرًا. و همیشه پر و بال تواضع و تکریم را با کمال مهربانی نزدشان بگستران و بگو: پروردگارا، چنانکه پدر و مادر، مرا از کودکی (به مهربانی) بپروردند تو در حق آنها رحمت و مهربانی فرماء.

قَالَ اللَّهُمَّ نُرِبِّكَ فِينَا وَلَيْدًا وَلَبِثْتَ فِينَا مِنْ عُمُرِكَ سِنِينَ، فَرَعُونَ) گفت: آیا ما تورا در کودکی نپروردیم و سالیانی از عمرت را در نزد ما نماندی؟!

۱. دهخدا، لغت نامه، ج ۴، ص ۵۷۷
۲. مصباحیزدی، نقش تقلید در زندگی انسان، ص ۳۷.
۳. رضایی اصفهانی، قرآن و تربیت اجتماعی کودک، ص ۲۰
۴. اسراءیل، ۲۴

تربيت در احاديث

امام على عليه السلام در وصف انصار فرمودند: والله ربوا الاسلام كما يربى الفلو مع غنائهم بآيديهم السبط
وآلنتهم السلا؛ به خدا سوگند آنان اسلام را پرورش دادند همان طور که کره اسب از شیر گرفته تربيت می

شود.^۲

تعريف حوه علميه :

حوزه علميه ، محل کسب علوم و آگاهی های اسلامی و آشنایی با فرهنگ اسلام توأم با عمل و اخلاص و زهد ،
با نظامی متکی به احساس مسئولیت دینی می باشد.^۳

^۱. شعراء آيه ۱۸

^۴. نهج البلاغه، کلمات قصار ، ۴۶۵ ، ص ۵۵۷

^۳. حجت موحد ابطحی ، آشنایی با حوزه های علمیه شیعه ، ص ۳۲

است. مبلغ در ارتباط خود با نوجوان و جوان نمی تواند ارتباط عمودی و از بالا به پایین داشته باشد، بلکه باید ارتباطی افقی، همسطح و همطراز، که حاصل تفاهم و درک طرفینی است، داشته باشد.^۱

علاوه بر این مبلغان حوزوی می بایست با عشق، رغبت و آمادگی روانی به تربیت فرزند بپردازند چرا در غیر این صورت، بهترین پیام ها و رساترین حقایق و زیباترین مطالب با مقاومت، اکراه و بیزاری همراه می گردد.^۲

عبدالعزیز قراتیبی می گوید: «بر امام صادق(علیه السلام)وارد شدم و ذکری از گفتار و رفتار (ناپسند) برخی شیعیان به میان آوردم. آن حضرت فرمود: ای عبدالعزیز! ایمان به مثابه نرdbانی است دارای ده پله، که از آن پله پله بالا می روند. مبادا کسی که دو پله را پیموده، به کسی که یک پله را بالا رفته بگوید تو چیزی نیستی و مبادا کسی که سه پله را پیموده، به کسی که از ده پله بالا رفته بگوید تو چیزی نیستی و... . پس فرمود نسلمان در دهمین پله، بودر در نهمین پله، و مقداد در هشتمین پله قرار داشت... ای عبدالعزیز! آنگاه که کسی را پایین تر از خود در درجات ایمان دیدی، با مدارا او را بالا بکش و هرگز او را به چیزی که طاقت ندارد، اجبار نکن که او را شکسته و ناتوان ساخته ای... زیرا هنگامی که تو با شتر تازه از شیر گرفته شده همچون شتر هشت ساله رفتار می کنی، او را از بین می بری.^۳

در همین زمینه، شهید مطهری با نقل حدیثی از امام صادق(علیه السلام)، می نویسد: «مردی بود مسلمان و عابد. همسایه ای داشت مسیحی، با او رفت و آمد می کرد تا کم کم تمایل به اسلام پیدا کرد و به دست او مسلمان شد. بعد، این آدم به خیال خودش خواست او را خیلی مسلمان کند و خیلی به ثواب برساند. آن بیچاره که تازه مسلمان شده بود و فردا روز اول مسلمانی اش بود، یک وقت دید که قبل از طلوع صبح، کسی در خانه اش را می زند. کیستی؟ من همسایه مسلمان توام. چه کاری پیش آمده؟ من آمده ام که با همدیگر برویم مسجد برای عبادت. بیچاره بلند شد و ضو گرفت و رفت مسجد. [پس از خواندن نمازهای نافله] گفت: تمام شد؟ گفت:

^۱. شاملی ، پیش نیاز های تربیتی ارتباط با مربی از منظر امام علی (علیه السلام) ص ۶۵
^۲. کریمی ، تربیت آسیب زا ، ص ۶۰
^۳. مجلسی ، بحار الانوار ، ج ۶۶ ، ص ۱۶۸

نه نماز صبحی هم هست. نماز صبح را هم خواند. تمام شد؟ نه، بگذار نافله بخوانیم؛ آن قدر نافله بخوانیم که بین الطلوعین بیدار باشیم تا اول آفتاب. اول آفتاب شد. گفت: یک مقدار بعد از آفتاب هم [عبادت کنیم]. ظهر هم او را نگه داشت برای نماز و تا عصر نیز نگه داشت و بعد گفت: تو که غذا نخورده ای، نیت روزه هم بکن و خلاصه او را تا دو ساعت از شب گذشته رها نکرد. فردا صبح که رفت و در خانه اش را زد، گفت: کیستی؟ گفت: برادر ما مسلمانت. برای چه آمده ای؟ آمده ام برویم برای عبادت. گفت: این دین برای آدم های بی کار خوب است، ما استعفا دادیم، رفتیم به دین اول! بعد امام صادق(علیه السلام) فرمود که این جور نباشد. این شخص یک آدمی را مسلمان کرد و بعد به دست خودش مرتد و کافر کرد. خیلی چیزهای است که اثر تنفس دارد؛ یعنی مردم را از اسلام متنفر می کند.^۱

بنابراین حوزه های علمیه می بایست نهایت دقیقت را در تربیت فرزند داشته باشند.

^۱. مطهری، سیری در سیره نبوی، ص ۲۱۳

نتیجه گیری :

با توجه به اینکه دشمنان اسلام از هر طرف و هر طبقه با نقشه های خطرناکی که دارند سعی می کنند معنویت را از فرزندان ما بگیرند حوزه های علمیه باید توجه ویژه ای به پرورش بنیادهای دینی و اخلاقی در فرزندان داشته باشند، آن ها با بینش الهی خود می توانند نقش هدایتگری در این زمینه داشته باشند، رفتار مبلغان هر چه صاف تر و صمیمی تر و دلسوزانه تر باشد، موجب جلب اعتماد فرزندان می شود و توفیق تأثیرگذاری در فکر و روانشان افزوده می شود.

همچنین مبلغان دینی باید با زبان عمل با فرزندان سخن بگویند، فرزندان باید در عمل ببینند که مربيان به آنچه می گويند پای بند هستند و خود عمل می کنند و گفتشان با عملشان مطابقت دارد . به نظر مى رسد که اساسی ترین عامل تربیتی معصومان (عليهمالسلام) و در واقع مهمترین راز موفقیتشان در تربیت فرزندان همان تربیت با عمل و پای بندیشان به آنچه می گفتند بوده است.

قرآن کریم
نهج البلاغه

- ۳-احسانی ، محمد ، نقش مادر در تربیت دینی فرزندان ، قم: دفتر عقل، ۱۳۸۷
- ۴-بهشتی احمد ، اسلام و تربیت کودکان ، شرکت چاپ و نشر بین الملل ، ۱۳۹۲
- ۵-بیرانوند ، محمد ، راهکارهای عملی تربیت کودکان ، اصفهان ، حدیث راه عشق ، ۱۳۹۶
- ۶-حسینخانی ، هادی ، تربیت الگویی زنان در قرآن ، تهران مرکز پژوهش های اسلامی صدا و سیما ، ۱۳۸۲
- ۷-دهخدا ، علی اکبر ، لغت نامه ، ج ۴ ، تهران ، مؤسسه انتشارات و چاپ دانشگاه تهران، ۱۳۷۳
- ۸-رضایی اصفهانی ، محمد علی ، قرآن و تربیت اجتماعی کودک ، قم: انتشارات پژوهش های تفسیر و علوم قرآن، ۱۳۹۳
- ۹-شاملی ، پیش نیاز های تربیتی ارتباط با مربی از منظر امام علی (علیه السلام) ، مجله معرفت ، شماره ۵۷
- ۱۰-صیفی دیوکلابی ، معصومه ، تربیت اخلاقی مخاطب ، مرکز پژوهش های اسلامی صدا و سیما
- ۱۱-کلینی ، اصول کافی ، ج ۲ ، تهران: دفتر مطالعات تاریخ و معارف اسلامی، ۱۴۲۱

- ۱۲-کریمی ،عبد العظیم ، تربیت آسیب زا ،تهران ،انتشارات سازمان انجمن اولیا و مربیان ، ۱۳۷۹
- ۱۳- مجلسی ، محمد باقر ، بحار الانوار ، ج ۶۶، اسلامیه ، ۱۳۶۶
- ۱۴ ----- ج ۶۸ و ۷۵
- ۱۵- مطهری ، مرتضی ، سیری در سیره نبوی ، تهران ، صدرا ، ۱۳۶۸
- ۱۶- مصباح یزدی محمد تقی ، آیین پرواز ، قم: انتشارات مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی(ره).
- ۱۷-----، نقش تقلید در زندگی انسان ، قم ، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)
- ۱۸- مدنی بجستانی ، محمود ، فاطمه بر کرسی تربیت، ۱۳۴۳
- ۱۹- همت بناری ،علی ، امام باقر علیه السلام و تربیت فرزند، مؤسسه فرهنگی و اطلاع رسانی تبیان، ۱۳۸۷
- ۲۰- موحد ابطحی ، حجت ، آشنایی با حوزه های علمیه شیعه ، اصفهان: حوزه علمیه اصفهان، - ۱۳۶۵ ،
- ۲۱- مرکز رسیدگی به امور مساجد ، فروغ مسجد ، ۱۳۸۶